

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНА УСТАНОВА
«ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
ІНСТИТУТ «БЕЙТ-ХАНА»

Кафедра природничо-наукової підготовки

РОБОЧА ПРОГРАМА
вибіркового освітнього компонента

«Психологія міжкультурної комунікації»
(назва навчальної дисципліни)

Рівень освіти

перший (бакалаврський) рівень
(назва рівня вищої освіти)

Спеціальність

для усіх спеціальностей
(код і найменування спеціальності)

Дніпро – 2024

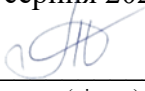
Робоча програма вибіркового освітнього компонента «Психологія міжкультурної комунікації»
для здобувачів вищої освіти всіх спеціальностей.

Розробник:

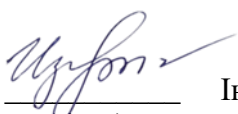
Первий Віктор Станіславович, доктор медичних наук, професор кафедри
природничо-наукової підготовки

(вказати ПІБ авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Протокол від «26» серпня 2024 року № 01

Зав. кафедри Аліна ТЕПЛИЦЬКА, к. пед. н.
(підпис)

Робоча програма перевірена навчально-методичним відділом «28» серпня 2024 року

Завідувач навчально-методичного відділу Інна ЗЕРКАЛЬ
(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисциплін за формами навчання	
	Денна	Заочна
Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	вибіркова	
Мова викладання	українська	
Передумови вивчення навчальної дисципліни (які дисципліни мають передувати вивченню)	ОДФ 2. 02 Загальна психологія з практикумом ОДФ 2. 07 Вікова психологія ОДФ 2. 22 Етнопсихологія ОДФ 2. 23 Теорія і практика психологічного тренінгу	
Загальний обсяг годин / кредитів	180 год. / 4 кредити	
Кількість змістовних модулів	2	
Годин на аудиторне вивчення	88	20
Годин на самостійне вивчення	92	160
Форма підсумкового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія міжкультурної комунікації» є вивчення і систематизація досягнень вітчизняних і зарубіжних досліджень у галузі психології міжкультурної комунікації; формування світоглядних компетенцій крос-культурального психолога, які є пріоритетними в системі соціально-психологічної допомоги особам з порушеннями комунікацій в соціально-культуральній сфері, що відповідають сучасним гуманістичним тенденціям і державній політиці Української держави.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни «Психологія міжкультурної комунікації» є:

- ознайомлення здобувачів другого магістерського рівня з історичними етапами становлення психології міжкультурної комунікації;
- оволодіти основними категоріями та поняттями психології міжкультурної комунікації;
- вивчення фундаментальних понять проявів взаємовідносин представників різних культурних спільнот;
- узагальнення основних міжкультурних дисфункцій;
- розгляд уявлень про міжкультурні стосунки;
- сприяти вирішенню питань побудови та організації міжособистісної взаємодії в різних культурних спільнотах;
- ознайомлення з особливостями комунікацій осіб різних культурних спільнот.

3. Заплановані результати навчання

Після вивчення курсу «Психологія міжкультурної комунікації» студенти повинні **знати:**

- теоретико-методологічні основи антропології та психології міжкультурних комунікацій;
- особливості й механізми міжкультурної взаємодії в умовах глобалізації;
- особливості сучасних суперечливих процесів культурної глобалізації;
- психологічні концепції культури і особистості в культурі;
- теорії та моделі міжкультурних комунікацій;
- типологізації культур;

- особливості міжкультурної вербальної і невербальної комунікації, стилі міжкультурної конфліктної взаємодії і розв'язання конфліктів у різних культурах;
- психологічні механізми адаптації в іншому культурному середовищі.

Уміти:

- аналізувати соціальні ситуації конфліктів у міжкультурній взаємодії;
- використовувати моделі й концепції міжкультурних комунікацій для аналізу різноманітних ситуацій міжкультурної взаємодії;
- враховувати крос культурні аспекти під час проведення переговорів у різних сферах;
- співвідносити професійні знання, здобуті під час вивчення дисципліни, з сучасною реальністю міжкультурних відносин, а також в контексті психологопрактичної роботи і в екстремальних ситуаціях.

4. Зміст програми навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні питання етнічної та кроскультуральної психології.

Тема 1. Міжкультурна комунікація як наука і навчальна дисципліна.

Предмет, цілі і завдання міжкультурної комунікації. Основні наукові школи досліджень і найважливіші сучасні теорії міжкультурної комунікації. Роль і значення міжкультурної комунікації в сучасному світі. Співвідносити явища культури з певним типом цивілізації. Основні види, типи та рівні міжкультурної комунікації.

Література [2, 4-6, 9, 12, 13, 17, 19-21]

Тема 2. Картина світу: мовна та культурна.

Різноманіття і взаємозв'язок культур. Культурна картина світу. Різноманіття культур в світі. Культурна картина світу. Поняття культурного релятивізму і етноцентризму. Мовна картина світу. Лінгвістичний аспект міжкультурної комунікації. Поняття мовної особистості.

Література [1,4-7]

Тема 3. Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації.

Інкультурація і первинна соціалізація. Поняття інкультурації. Механізми і стадії інкультурації. Первинна соціалізація. Агенти первинної соціалізації. Культурна компетенція. Поняття культурних цінностей. Формування культурної компетентності. Культурна ідентичність.

Література [1,2]

Тема 4. Моделі міжкультурних комунікацій.

Типологія і класифікація культур. Теорія культурних моделей взаємодії Е. Холла. Теорія культурних вимірів Г. Хофстеде. Форми, типи і елементи міжкультурної комунікації. Особливості процесу акультурації. Етапи акультурації і культурний шок. Реадаптація, або зворотний культурний шок. Основні результати процесу акультурації. Реаккультурація. Міжкультурна сензитивність і комунікативні практики.

Література [5,6,9]

Тема 5. Образи, іміджі та стереотипи в міжкультурній комунікації в міжнародному культурному обміні.

Поняття і типологія образів, іміджів, стереотипів. Етнічні стереотипи в міжкультурних комунікаціях. Національний характер, національний менталітет і архетип культури. Вивчення етнічних стереотипів. Зовнішньополітичний імідж держави. Структура і формування зовнішньополітичного іміджу держави. Іміджева політика держави. Вивчення зовнішньополітичних іміджів держави. Поняття державного брендингу, цілі, види та функції. Вивчення брендингу держав.

Література [4,7,10]

Тема 6. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.

Базові принципи психодіагностики постраждалих осіб. Психодіагностика осіб, що пережили травмівну подію. Особливості посткризової психологічної діагностики дітей. Характеристики психодіагностичних методик. Шкала самооцінювання щодо наявності ПТСР (PCL-M). Шкала

оцінювання впливу травмивної події (IES-R). Опитувальник на визначення ризику суїциду. Опитувальник бека для оцінювання депресії (BDI). Місісіпська шкала оцінювання посттравматичного стресового розладу (Mississippi scale). Напівструктуроване інтерв'ю для оцінювання травмивних переживань дітей. Модифікована шкала оцінювання впливу травмивної події на дітей (CRIES-8).

Література [2,6,9,10]

Тема 7. Основні принципи надання психотерапевтичної допомоги постраждалим внаслідок психотравмивних ситуацій.

Керівні принципи Міжвідомчого постійного комітету (МПК) з психічного здоров'я та соціально-психологічної підтримки в надзвичайних ситуаціях. Рівні підтримки психічного здоров'я постраждалих в надзвичайних та екстремальних ситуаціях. Загальні принципи психологічної реабілітації постраждалих в надзвичайних та екстремальних ситуаціях. Психотерапевтична допомога у випадку посттравматичних стресових розладів.

Література [2,13]

Змістовий модуль 2.

Прикладні аспекти етнічної та кроскультуральної психології.

Тема 8. Взаємодія в міжнародному культурному обміні.

Міжнародний культурний обмін як найважливіший аспект міжкультурних комунікацій. Історичні традиції культурного співробітництва. Культурні зв'язки в сучасному світі. Основні форми і принципи двостороннього культурного співробітництва. Роль культурних центрів у розвитку двостороннього культурного співробітництва. Побратимські зв'язки. Фактори споріднення міст. Всесвітня федерація поріднених міст.

Література [9,11,18]

Тема 9. Багатосторонні зв'язки в міжнародному культурному обміні.

Становлення багатостороннього співробітництва. Міжнародні організації та їх роль в розвитку культурного обміну. ЮНЕСКО – провідна міжнародна організація в гуманітарній сфері. Мети. Структура. Нормативно-правова діяльність. Основні напрямки і форми роботи ЮНЕСКО.

Література [20-23]

Тема 10. Міжнародне культурне співробітництво. Основні напрямки і форми культурного обміну в міжкультурній комунікації.

Основні підходи до вироблення типології і класифікації напрямків і форм міжнародного культурного співробітництва. Міжнародні музичні і театральні зв'язки. Історичні традиції та сучасне значення міжнародного театального і музичного співробітництва. Історія становлення і розвитку міжнародного музичного співробітництва. Міжнародні музичні конкурси. Поняття фестивалів і їх історія. Міжнародні театральні фестивалі. Гастрольний і репертуарний обмін як актуальна форма музичного і театального співпраці.

Література [17, 20-23]

Тема 11. Подолання наслідків психотравми: невідкладна психотерапевтична допомога.

Особливості переживання стресових і травмивних ситуацій. Стадії сприятливого переживання травмивної ситуації. Особливості переживання травмивних ситуацій. Психотравмивні наслідки перебування в екстремальній ситуації. Гостра реакція на стрес. Посттравматичний стресовий розлад. Складний посттравматичний стресовий розлад. Принципи та алгоритм надання невідкладної психотерапевтичної допомоги.

Література [15-19]

Тема 12. Психотерапевтична допомога під час горювання.

Горе як природна реакція на втрату. Особливості процесу горювання. Основні теоретичні моделі горювання. Особливості горювання за Коліном Паркесом. Відповідальність та активна участь потерпілих у реабілітаційній програмі. Критерії ускладненої реакції втрати. Психотерапевтична допомога у випадку важкої втрати. Трьохступенева модель допомоги у випадку гострої реакції втрати. Особливості дитячого горювання.

Література [1-15,17,19, 20-23]

**Підсумковий модульний контроль
Екзамен**

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												Форма контролю
	Денна форма												
	Усього						Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	с	ср		л	п	лаб	с	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.													
Загальні питання етнічної та кроскультуральної психології.													
Тема 1. Міжкультурна комунікація як наука і навчальна дисципліна.	12	4	2			6	13	2				11	У
Тема 2. Картина світу: мовна та культурна.	12	2	4			6	11		2			11	У, ПК
Тема 3. Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації.	12	4	2			6	13					11	У, ПК
Тема 4. Моделі міжкультурних комунікацій.	12	2	4			6	13					11	К
Тема 5. Образи, іміджі та стереотипи в міжнародному культурному обміні.	14	4	3			7	11		2			11	Т
Тема 6. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.	14	3	4			7	13		2			11	У
Тема 7. Основні принципи надання психотерапевтичної допомоги постраждалим внаслідок психотравмівних ситуацій.	14	4	3			7	16	2				14	
Разом – зм. модуль 1	90	22	22			44	90	4	6			80	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.													
Прикладні аспекти етнічної та кроскультуральної психології.													
Тема 8. Взаємодія в міжнародному культурному обміні.	18	4	2			10	18	2				16	
Тема 9. Багатосторонні зв'язки в міжнародному культурному обміні.	18	2	4			9	18		2			16	У

Тема 10. Міжнародне культурне співробітництво. Основні напрямки і форми культурного обміну в міжкультурній комунікації.	18	4	2			9	18		2			16	Т
Тема 11. Подолання наслідків психотравми: невідкладна психотерапевтична допомога.	18	2	4			9	18		2			16	Т
Тема 12. Психотерапевтична допомога під час горювання.	18	4	3			9	18	2				16	У
Разом – зм. модуль 2	90	22	22			46	90	4	6			80	
Усього годин	180	44	44			92	180	8	12			160	

6. Теми лекцій

№№ п/п	Тема	Кількість годин
1.	Тема 1. Міжкультурна комунікація як наука і навчальна дисципліна.	4
2.	Тема 2. Картина світу: мовна та культурна.	2
3.	Тема 3. Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації.	4
4.	Тема 4. Моделі міжкультурних комунікацій.	2
5.	Тема 5. Образи, іміджі та стереотипи в міжкультурній комунікації в міжнародному культурному обміні.	4
6.	Тема 6. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.	3
7.	Тема 7. Основні принципи надання психотерапевтичної допомоги постраждалим внаслідок психотравматичних ситуацій.	4
8.	Тема 8. Взаємодія в міжнародному культурному обміні.	2
9.	Тема 9. Багатосторонні зв'язки в міжнародному культурному обміні.	4
10.	Тема 10. Міжнародне культурне співробітництво. Основні напрямки і форми культурного обміну в міжкультурній комунікації.	4
11.	Тема 11. Подолання наслідків психотравми: невідкладна психотерапевтична допомога.	4
12.	Тема 12. Психотерапевтична допомога під час горювання.	4
Разом		44

7. Теми практичних занять

№№ п/п	Тема	Кількість годин (денна)	Кількість годин (денна)	бали
1	Тема 1. Міжкультурна комунікація як наука і навчальна дисципліна.	2		1/-
2	Тема 2. Картина світу: мовна та культурна.	4	2	2/2
3	Тема 3. Соціально-психологічний аспект міжкультурної комунікації.	2		1/-
4	Тема 4. Моделі міжкультурних комунікацій.	4		2/-
5	Тема 5. Образи, іміджі та стереотипи в міжкультурній комунікації в міжнародному культурному обміні.	3	2	1,5/2

6	Тема 6. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.	4	2	2/2
7	Тема 7. Основні принципи надання психотерапевтичної допомоги постраждалим внаслідок психотравмівних ситуацій.	3		1,5/-
8	Тема 8. Взаємодія в міжнародному культурному обміні.	2		1/-
9	Тема 9. Багатосторонні зв'язки в міжнародному культурному обміні.	4	2	2/2
10	Тема 10. Міжнародне культурне співробітництво. Основні напрямки і форми культурного обміну в міжкультурній комунікації.	2	2	1/2
11	Тема 11. Подолання наслідків психотравми: невідкладна психотерапевтична допомога.	4	2	2/2
12	Тема 12. Психотерапевтична допомога під час горювання.	3		1,5/-
Разом		44	12	22/12

8. Самостійна робота

№№ п/п	Тема	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)	бали
1.	Інкультурація і первинна соціалізація	6	11	3/2,75
2.	Формування культурної компетентності	6	11	3/2,75
3.	Типологія і класифікація культур	6	11	3/2,75
4.	Форми і типи міжкультурної комунікації	6	11	3/2,75
5.	Міжкультурна сензитивність і комунікативні практики	7	11	3,5/2,75
6.	Національний характер, національний менталітет і архетип культури	7	11	3,5/2,75
7.	Етнічні стереотипи в міжкультурних комунікаціях	7	14	3,5/3,5
8.	Міжнародний культурний обмін як найважливіший аспект міжкультурних комунікацій	10	16	5/4
9.	Основні форми і принципи двостороннього культурного співробітництва	9	16	4,5/4
10.	Міжнародні музичні і театральні зв'язки	9	16	4,5/4
11.	Особливості надання психотерапевтичної допомоги (кейси)	9	16	4,5/4
12.	Особливості надання психотерапевтичної допомоги людині, яка перебуває у передсуїцидальному стані. (кейси)	9	16	4,5/4
Разом		92	160	46/40

9. Індивідуальні навчально-дослідні та науково-дослідні завдання.

Питання на екзамен

1. Концептуалізація культури, міжкультурної комунікації та корпоративної культури
2. Методологія крос-культурного аналізу
3. Індивідуалістичні та колективістські культури
4. Висококонтекстуальні та низькоконтекстуальні культури
5. Концепція часу в різних культурах. Лінійний, гнучкий, циклічний час
6. Відстань влади. Ставлення до влади і лідерства в різних країнах
7. Корупція в міжкультурних вимірах
8. Маскулінність та фемінність культур
9. Англійська мова як глобальна мова. Використання мови в інтернаціональному колективі
10. Комунікативні стратегії
11. Міжкультурна письмова комунікація
12. Невербальна комунікація
13. Презентація в міжкультурній аудиторії
14. Міжнародні переговори.

10. Методи навчання

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

- за домінуючими засобами навчання: вербальні, наочні;
- в залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмінь та навичок, перевірки й оцінки знань, а також
- усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;
- бліц-опитування;
- дискусії з проблемних ситуацій;
- реферативні виступи;
- тестування в письмовій формі;
- виконання письмових завдань тощо.

Результат самостійної позааудиторної роботи студента відтворюється у формі представлення стендових доповідей або захисту реферативних робіт.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Кількість балів за дисципліну розглядається як сумарний бал, що включає поточну успішність, додаткові бали за виконання індивідуальної роботи.

11. Методи контролю

Усний, письмовий, програмований контроль.

12. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є залік.

Залік з дисципліни «Психологія міжкультурної комунікації» – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточного навчання відповідно програми з дисципліни і не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку. На останньому тематичному навчальному занятті після закінчення обговорення теми заняття викладач навчальної групи оголошує суму балів студента за результатами поточного контролю і за виконання індивідуального завдання.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному семінарському занятті за відповідною темою і кількістю балів за виконання індивідуального завдання. Результати складання заліків оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання													Залік	Сума		
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2						Інд. завд.	Разом	40	100
Т 1	Т 2	СР 1	Т 3	СР 2	СЗ 1	КР 1	Т 4	Т 5	СР 3	Т 6	СЗ 2	КР 2	10	60		
3	3	4	4	4	4	5	3	4	3	4	4	5				

Шкала оцінювання: національна та ECTS:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ І ВМІНЬ:

За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS
Відмінно	90 – 100	A

ставиться, якщо студент:

- ґрунтовно і повно відтворює вивчений матеріал;
- виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, застосовує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені;
- викладає матеріал послідовно і правильно з точки зору норм літературної мови.
- вміє застосовувати його для вирішення конкретних професійних завдань
-

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Добре	83 – 89	B
	75 - 82	C

ставиться, якщо студент дає відповідь, що задовольняє тим же вимогам, що й оцінка “5”, але допускає деякі помилки, які сам виправляє після зауваження викладача, та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і мовленнєвому оформленні.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Задовільно	68 – 74	D
	60 - 67	E

ставиться, якщо студент виявляє знання і розуміння основних положень даної теми, але:

- відтворює матеріал не досить повно і допускає помилки у формулюванні правил;
- не вміє глибоко і переконливо обґрунтовувати свої думки і відчуває труднощі під час добору прикладів;
- відтворює матеріал непослідовно і допускає помилки в мовленнєвому оформленні.

За національною шкалою	За 100 бальною шкалою	За шкалою ECTS
Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59	FX
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	0 – 34	F

ставиться, якщо студент виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу відповідно розділу, допускає у формулюванні правил помилки, що спотворюють їх зміст, непослідовно і невпевнено викладає матеріал.

13. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій
2. Плани практичних занять
3. Завдання для самостійної роботи студентів
4. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь студентів.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Біла О. М. Теорія і практика міжкультурної комунікації. Херсон : Форум, 2011. 194 с.
2. Березін В. М. Курс лекцій: «Теорія масової комунікації». Основи теорії комунікації : підручник / за ред. проф. М. А. Василика. Київ : Гардарики, 2013. 615 с.
3. Вязова Р. В. Філософські проблеми міжкультурної комунікації: навчальний посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2012. 97 с.
4. Кайдалова Л. Г., Пляка Л. В. Психологія спілкування: навч. Посібник. Харків : НФаУ, 2011. 132 с.
5. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2011. 187 с.
6. Кручек В. А. Психолого-педагогічні основи міжособистісного спілкування: навч. посібник. Київ : НАКККиМ, 2010. 273 с.
7. Левицький А. Е., Борисенко Н. д., Савчук І. І. Теорія міжкультурної комунікації: працюємо самостійно : навч. посібник. Київ : Логос, 2011. 127 с.
8. Леган І. М. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії транснаціональній злочинності : монографія. Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2011. 328 с.
9. Манакин В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
10. Осовська Г. В. Комунікації в менеджменті : курс лекцій. Київ : Кондор, 2010. 218 с.
11. Селіванова О. О., Чабаненко Ю. А. Основи теорії мовної комунікації : підручник для студ. напряму «Філологія» ВНЗ аспірантів, викл. Черкаси, 2011. 350 с.

Додаткова:

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 205 с.
2. Бистрицький Є., Пролесв С., Зимовець Р. Комунікація і культура в глобальному світі. Київ : Дух і Літера, 2020. 416 с.
3. Дьячук І. А. Соціальна комунікація. *Соціально-гуманітарні знання*. 2006. № 1. С. 288-300.
4. Кокшарова А. Політична комунікація як фактор публічної політики. *Влада*. 2009. № 7. С.63-65.

5. Махній М. М. Етнопсихологія і міжкультурна комунікація. Чернігів : Видавець Лозовий В. М., 2015. 256 с.
6. Сеїдов Ш. Г. Теоретико-методологічні підходи до дослідження інформаційних процесів у країнах, що розвиваються. *Вісник ДГУ, сер.12.* 2007. № 6. С. 68-73.